

SENİN SAĞLIĞIN, SENİN KARARIN!

Avrupa Konseyi

Çocukların Kendi Sağlıklarıyla İlgili Kararlara

Katılmasına İlişkin Rehber'den dzieci w decyzjach

ÇOCUKLAR İÇİN ÖNEMLİ MESAJLAR

MERHABA!

Sağlığın önemlidir.

Bir çocuk olarak sağlığın hakkında kendi kendine karar veremeyebilirsin. Ama, tıpkı diğer çocukların kendi sağlıklarını ilgilendiren kararlara dahil olma hakkı olduğu gibi senin de bu kararlara katılma hakkın var.

Sağlığın hakkında bir karar alınırken genellikle farklı kişiler bu sürece dahil olur:

Sen

18 yaşından küçük

Ebeveynlerin

Onlar senin bakımından sorumlu esas kişilerdir. Bazen onların yerine bir başka yetişkin senin bakımından sorumlu olur, bu kişiye de "vasi" denir.

Sağlık çalışanları

Bunlar doktor, hemşire, diş hekimi ya da psikolog gibi senin sağlığını korumaya yardımcı olan kişilerdir. Sağlığın denildiğinde beden ve akıl sağlığın anlaşılır.

Bu broşür, sağlık bakımına nasıl dahil olabileceğini ve doktor, hemşire ve diğer yetişkinlerin seni karar alma sürecine dahil etmelerinin ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır. Broşürde, bu kişilerin doğru kararlar alabilmek için neler yapabileceklerine ilişkin örnekler verilmektedir.

Karar verme sürecinin bazı önemli yönlerini okuyup öğreneceksin; bu hususlar arasında aşağıdakiler yer alır:

DINLENİLME HAKKIN

BILGI ÖNEMLİDİR

GÖRÜŞLERİNİ BILDIRME

AÇIK VE GÜVENİLİR İLETİŞİM

EBEVEYNLERİN ROLÜ

KARAR VERME

ANLAŞMAZLIKLAR

Bu konuda daha fazla bilgi edinmek istersen, belgenin sonunda **faydalı tanımların** da yer aldığı **ek bilgileri** bulabilirsin.

DİNLENİLME HAKKIN

Kan tahlili yaptırmak veya göz muayenesi olmak üzere doktora rutin bir kontrol için gittiğinde ya da hastanede tedavi ya da ameliyat olman gerektiğinde seninle birlikte ve senin adına birçok basit ve bazı büyük kararlar alınmaktadır.

Sağlığınla ilgili düşüncelerini ve duygularını paylaşma hakkın var. Neyi isteyip istemediğini söyleyebilirsin. Bu konuda yaş sınırı yoktur – her çocuk söz sahibi olabilir, küçük çocuklar bile ne istediklerini ve neyi tercih ettiklerini söyleyebilir.

Her türlü durumda fikrini belirtmeyi tecrübe etmek iyidir. Doktorlar ve hemşireler dahil olmak üzere tüm yetişkinler bu tecrübeyi edinmene yardımcı olmalıdır.

Bazı örneklere göz atalım:

BİLGİ ÖNEMLİDİR

Sağlığın hakkında ne düşüneceğine karar vermeden önce **sağlık durumunu mümkün olan en iyi şekilde anlaman** çok önemlidir.

Yetişkinler, özellikle de doktorlar ve hemşireler, sorunun ne olduğunu, kendini daha iyi hissetmen için sana nasıl yardımcı olabileceklerini ve daha sonra ne olacağını anlatmak zorundadır. Bunu senin anlayacağın şekilde açıklamaları gerekir. Her çocuk farklıdır, bu nedenle yapılan açıklamalar farklı şekillerde olabilir. Bu bilgileri ebeveynlerinle ya da hemşire ya da doktor ile konuşarak edinebilirsin.

Yetişkinler senin anlatılanları iyi anladığından emin olmalıdır. Aynı zamanda, özellikle çok farklı insanlarla karşılaşabileceğin hastanede, sana kimin kim olduğunu, kimin ne yaptığını da anlatmaları gerekir.

İşlem (tahlil, tedavi, muayene veya müdahale) öncesinde bilinmesi gereken faydalı bilgiler:

Ne kadar sürecek?

Kimler yanımda olacak?

Nasıl bir yerde olacak?

Hangi malzemeler/aletler kullanılacak?

Farklı aşamalar olacak mı?

Faydaları, riskleri, alternatifleri nelerdir?

Tam olarak ne hissedeceğim?

....

AÇIK VE GÜVENİLİR İLETİŞİM

Bilgi, sağlığıyla ilgili bir fikir oluşturabilmen ve alınacak kararları etkileyebilmen için önemlidir. Bilgiler seninle, kendini **rahat ve güvenli** hissedeceğin şekilde paylaşılmalıdır.

Yetişkinler seni desteklemek ve duygularını ve düşüncelerini ifade etmene, meseleleri etrafıca düşünmene ve kendi sonuçlarını çıkarmana yardımcı olmak için varlar. **Sağlık çalışanları, kendini rahat hissetmene yardımcı olmak** ve kararlarda aktif bir rol almanı **teşvik etmek** için birçok yola başvurabilirler. Bazı örneklere bakalım!

Sağlığınla ilgili bilgiler sen, sana bakan sağlık çalışanları ve ebeveynlerin veya senden sorumlu kişiler arasında kalacaktır.

Bazı bilgileri duyması zor olabilir, ama yetişkinler sana her zaman gerçeği söylemelidir. Sana her türlü riski ve yapılacak işlemin rahatsızlık ya da acı verip vermeyeceğini açıklamaları gerekir.

Çocuklar birçok şeyi anlayabilirler ve genellikle mümkün olduğu kadar çok şeyi bilmek isterler, bu olacıklara hazırlıklı olmalarına yardım eder.

EBEVEYNLERİN ROLÜ

Ebeveynlerin seni destekleyen önemli kişilerdir. Ebeveynlerin veya sana bakan kişiler seni çok iyi tanırlar, doktora danışırken ya da hastaneye gittiğinde ne yapmak gerektiğini ve sana nasıl yardım edileceğini bilirler.

Ebeveynlerinle konuşup neler hissettiğini onlara anlatman önemlidir, böylece seni destekleyebilirler ve zaten **çoğu durumda seni ilgilendiren bir kararda son sözü onlar söyleyecektir.**

Doktor vizitleri (muayene denilen), tedaviler sırasında veya hastaneye yatmak zorunda olduğunda ebeveynlerinin yanında olması senin hakkındır. Ebeveynlerin ya da bakıcıların yanında olamıyorsa güvendiğin bir başka yetişkin sana yardım etmek için yanında olabilir.

GÖRÜŞÜNÜ BİLDİRME

Görüşünü farklı yollardan ifade edebilirsin: Konuşabilir, yazabilir, hatta çizebilirsin. Bazen bir şeyi onayladığımızı kelimeleri kullanmadan, davranışlarımızla gösteririz. Tansiyonunun ölçülmesi için kolunu uzattığında, bunu onayladığını bildirmiş olursun. İşte bu nedenle sağlık çalışanları **beden diline** dikkat etmek zorundadır; bu henüz konuşamayan çocuklar için de geçerlidir.

Bazen bir sağlık çalışanı yapılacak işlemi onaylayıp onaylamadığını sana sözlü olarak sorar ve verdiği cevabı bazen sağlık dosyana kaydeder.

Bazı durumlarda ise senden ve/veya ebeveynlerinden **özel bir form imzalaman** ya da neyi isteyip istemediğini daha resmi bir şekilde yazman talep edilebilir.

Yetişkinler senin görüşlerini ifade etmene yardımcı olmak için buradadır. Ama emin olmadığını veya ebeveynlerinin senin adına karar vermesini tercih ettiğini de söyleyebilirsin.

KARAR VERME

Doğru karar, kararın tartışıldığı, ocuk için iyi olduğu ve çocuğun isteklerinin dikkate alındığı anlamına gelir.

Bir başka deyişle, yetişkinler senin hakkında bir karar verdiğinde senin ne duişünduğunu ve ne istediğini göz önünde bulundurmalıdır. Bu, yetişkinlerin **seni dinlemesi ve seni ciddiye alması gerektiği** anlamına gelir. Aldıkları kararların seni nasıl etkileyeceğini duişnmeleri ve senin için řu anda ve gelecekte en iyi olanı yapmaları gerekir.

Yaşın ilerledikçe, daha çok şeyi, daha iyi anlayacaksın ve karar alma sürecine **daha aktif olarak katılabileceksin**. Dolayısıyla senin gruişn zamanla daha fazla "ağırlık" taşıyacaktır. Ama bu, küçük bir çocuğun gruişnn nemsenmeyeceği anlamına gelmez!

ANLAŞMAZLIKLAR

Doğru karar, ilgili tüm kişilerin en iyi çözümü bulmak üzere birlikte konuşup birbirlerini dinlemesini gerektirir.

Ancak bazı durumlarda çocuk hakkında karar verme sürecine dahil olan kişilerin **farklı görüşleri** olabiliyor. Örneğin ebeveynlerinle aynı görüşte olmayabilirsin ya da ebeveynlerin sağlık çalışanlarıyla görüş ayrılığına düşebilir.

Görüşünün ciddiye alınması her zaman nihai kararın senin istediğin gibi olacağı ya da senin tüm istediklerinin yerine getirileceği anlamına gelmez. Bazen bu mümkün olmayabilir. Ama senin için muhtemel olan en iyi çözüm yolu aranırken **sağlık çalışanları senin tercihlerini akılda tutmalı**, mutlaka kaçınmaları gereken hususları bilmeli ve senin isteklerine saygılı olmak için ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmalıdır.

Her koşulda **tam olarak ne karar verildiği ve neden bu kararın verildiği sana söylenmelidir.**

Kişilerin anlaşmazlığa düştüğü ya da farklı düşündüğü karmaşık durumlarda **çözüm için neler yapılabileceğine** bakalım:

Uygun bir çözüm bulmak için durumu sen ve ebeveynlerinle birlikte gerekirse defalarca tartışacağız.

Birçok durumda bu, sorunu çözmek için yeterli olacaktır.

Eğer gerekirse, arabulucu denilen bir başka kişi, yardım etmek ve tavsiyede bulunmak üzere çağrılabilir.

Arabulucular kişilerin birbirlerinin duruşlarını anlamalarına ve ihtilafı halletmek için çözüm bulmaya yardımcı olur.

Bazı hastanelerde, ilgili taraflar ortak bir noktada buluşmadığında danışılacak özel heyetler veya komisyonlar vardır.

İstisnai olarak çocuğu koruma sorumluluğu olan bir kişinin (hâkim gibi) karar vermesi istenebilir.

Bu kişilerin hepsi her zaman senin için en iyi olanı düşünürler ve buna senin "üstün yararın" denir.

İLERİ AŞAMALAR

SENİN SAĞLIĞIN, SENİN HAKLARIN

Sağlık alanında çocuk haklarına ilişkin iki önemli belge vardır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların yaşadıkları her yerde iyi bir hayat sürmeleri ve tehlikeden korunmaları için sahip oldukları bütün hakları ifade eder.

Sağlık konusunda, çocukların mümkün olan en iyi sağlık durumuna sahip olma hakları olduğunu söyler. Bu, çocukların kaliteli sağlık hizmeti ve kendileri için en iyi olan bakımı almaları gerektiği anlamına gelir.

Sözleşme aynı zamanda çocukların hayatın farklı alanlarında kendilerini ilgilendiren **kararlara katılma haklarının** olduğunu da belirtir. Bunun anlamı çocukların, sağlıkları ve esenlikleri dahil olmak üzere her hususta görüşlerini ifade etme ve dinlenilme ve ciddiye alınma haklarının olduğudur.

Bu haklar, nereden geldiklerine, nasıl göründüklerine, hangi dili konuştuklarına, ebeveynlerinin kim olduğuna veya herhangi bir engellerinin olup olmadığına bakılmaksızın **tüm çocukları eşit şekilde** ilgilendirir.

Avrupa Konseyi'nin tıbbi müdahalelere ilişkin **Oviedo Sözleşmesi** adlı bir sözleşmesi vardır. Bu Sözleşme yetişkinler ve çocuklar hakkındadır.

Sözleşme genel olarak kişilerin özgür ve bilgilendirilmiş onam vermeleri gerektiğini belirtir; bunun anlamı kişinin yapılacak müdahaleyi onaylaması gerektiğidir. Sözleşme, çocuklarla ilgili olarak, çocuğun yaşadığı ülkede kanunlar kendi başına karar vermesine izin vermese bile çocuğun yaşı ve olgunluğu doğrultusunda görüşünün dikkate alınması gerektiğini belirtir. Ayrıca müdahale ancak çocuğun yararına olduğunda yapılabilir.

FARKLI ÜLKELER, FARKLI KURALLAR?

Ülkelerin farklı kanunları, kuralları ve kültürleri vardır. Bazı ülkelerde, çocuk, çocuk olduğu sürece ebeveynlerinin izin vermesi gerekir. Diğer ülkelerde ise kanunlar büyük çocukların, örneğin 15 ya da 16 yaşından büyük çocukların ya da yeterince olgun olanların, resmi olarak sağlıkları hakkında kendi başlarına karar vermelerini mümkün kılmaktadır: Bu "onam" olarak bilinir.

Ancak unutulmamalıdır ki bütün vakalarda ve bütün ülkelerde çocuğa sorunun ne olduğu ve neler yaşayacağı anlatılmalıdır. Çocuklara ne düşündükleri sorulmalıdır!

Ayrıca resmi karar vermesine izin verilen bir çocuğun da desteğe ve tavsiyeye ihtiyacı vardır; çocuğun tek başına karar verebilecek olması tek başına bırakıldığı anlamına gelmez!

POLİTİKALAR VE KANUNLAR ÜZERİNDE ETKİLİ OLMAK

Bu broşür senin ve diğer çocukların kendinizi doğrudan ilgilendiren sağlık kararlarına nasıl dahil edilme hakkınızın olduğunu anlatır.

Ancak çocuklar ve çocuk grupları yaşadıkları ülkenin kanunları hakkında da görüşlerini bildirebilirler. Çocuklar, sağlık hizmetlerinin planlanma ve programlanma sürecinde yer alabilir, hatta sağlık çalışanlarının eğitiminin tasarlanması ve yürütülmesine de katılabilirler.

Çocuklara sağlık hizmeti ve sağlık politikası ile ilgili kanun tasarıları konusunda danışılırsa, daha iyi kararlar alınacak ve bu herkesin yararına olacaktır!

FAYDALI TERİMLERİN ÇOCUK DOSTU TANIMLARI

izin veya onam: Tıbbi tedavinin kabul edildiğine ilişkin, ebeveynlerden veya çocuğun bakımından sorumlu kişilerden ya da ülkenin yasaları izin veriyorsa bizzat çocukların kendilerinden alınan resmi onaydır.

Üstün yarar: Bu ifade, insanların aldıkları her kararın çocuk üzerindeki etkisini ve bu kararın gerçekten çocuk için en iyi karar olup olmadığını her zaman düşünmeleri gerektiği anlamına gelir.

Çocuk: 18 yaşından küçük olan kişidir. Yetişkinler ise 18 yaşında veya daha büyük olanlardır.

Çocuğun katılımı: Çocukların, bireysel olarak veya bir grubun parçası olarak kendilerini ilgilendiren kararlar üzerinde söz sahibi olabilmelerini mümkün kılar.

Çocuk hakları: Her çocuğun sahip olması veya yapabilmesi gerekenlerdir. Neredeyse tüm ülkeler çocukların özel haklara sahip olduklarını kabul etmiş ve hükümetler, tüm çocukların güvenli ve iyi bir yaşam sürmek için gereksinim duydukları önemli şeylere sahip olmasını sağlayacaklarını vadetmiştir.

Avrupa Konseyi: Üye devletler olarak adlandırılan 46 ülkeden oluşan bir Avrupa kuruluşudur. Tüm bu ülkelerin, insan haklarını korumasını; çocukların ve gençlerin potansiyellerini tam anlamıyla geliştirmelerini desteklemek ve onları her türlü zarardan korumak suretiyle çocuk haklarını korumasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Sağlık hizmeti: Tıbbi bakıma ilişkin genel bir terimdir; bir doktora görünmeyi, tedavi veya müdahale yapılmasını ve hastanede kalmayı içerir.

Sağlık çalışanları: doktor, hemşire, diş hekimi veya psikologları, kısaca sağlık alanında çalışan herkesi içerir.

Hükümetler: Bir ülke veya toplum için kurallar koyan ve bunların uygulanmasını sağlayan kişilerdir. Ülke düzeyinde, hükümet, yasama organı (yasaları yapan kişiler grubu), yürütme organı (toplumun işleyişine yardımcı olan ve hizmet sunanlar), yargı organı (hâkimlerin kişiler ve kurumlar arasındaki ihtilafları halletmeye yardımcı olduğu, sorunlara çözüm bulduğu ve suç karşısında doğru adaleti sağladığı mahkemeler) gibi çok sayıda kurumu ve önde gelen kişileri kapsayan büyük bir sistem olabilir.

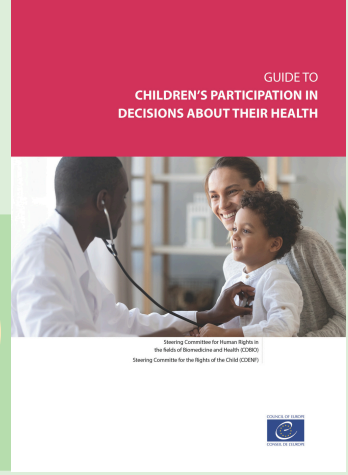
Yasal temsilci: Çocuğu yasal olarak temsil eden kişidir. Bu ya ebeveynlerdir ya da ebeveynlerin bulunmadığı durumda çocuğun yasal vasisidir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi: Tüm çocuk haklarının ve ayrıca hükümetlerin sorumluluklarının sıralandığı ve açıklandığı önemli bir belgedir. Tüm haklar birbiriyle bağlantılıdır, tamamı eşit derecede önemlidir ve bu haklar çocukların elinden alınamaz.

BU BROŞÜR NİÇİN YAZILDI?

2024 yılında, Avrupa Konseyi, Çocukların Kendi Sağlıklarıyla İlgili Kararlara Katılmasına İlişkin Rehber'i yayınladı.

Broşür, doktorların, hemşirelerin ve diğer yetişkinlerin bir çocuğun sağlığına dair en iyi kararları almasına yardımcı olmak amacıyla yazılmıştır. Broşürde, kendilerine çocuğu nasıl dahil edebilecekleri gösterilmekte ve faydalı tavsiye ve örnekler verilmektedir.

2024 Sonbaharında, farklı ülkelerden bir grup genç çocuk –Denis, Throstur, Lana, Nick, Molly, Dion, Sara, Leonardo, Christina, Rayan, Elodie, Sarah ve Jose –sen ve diğer çocuklar için bu özeti hazırlamak üzere birlikte çalıştı.

Bu gençler, çocukların, haklarını ve sağlıkları ile ilgili kararlara nasıl katılabileceklerini anlamalarına yardımcı olmak istediler. Çocuk Hakları Komitesi (Child Rights Connect) ve Avrupa Konseyi onları destekledi.

Çocuk Hakları Komitesi, 1983 yılında kurulmuş ve 120'nin üzerinde üye ve gözlemci kuruluşla birlikte günümüzün en büyük uluslararası çocuk hakları örgütlerinden biri olan kâr amacı gütmeyen bağımsız bir kuruluştur.
www.childrightsconnect.org

Bu proje, 2024 yılında Çocuk Güçlendirme ve Koruma Görevlisi Zsuzsanna Rutai ve Hak Savunucusu Imen Talhaoui tarafından yürütülmüştür.

Avrupa Konseyi, üye devletler olarak adlandırılan 46 ülkeden oluşan bir Avrupa kuruluşudur. Kuruluş nedenlerinden biri, tüm bu ülkelerin, insan haklarını korumasını; çocukların potansiyelini tam anlamıyla geliştirmelerine yardımcı olmak ve onları her türlü zarardan korumak amacıyla çocuk haklarını korumasını sağlamaktır.

www.coe.int

Bu çalışmada ifade edilen görüşlerin sorumluluğu yazar(lar)a aittir ve bu görüşlerin doğrudan Avrupa Konseyi veya Çocuk Hakları Komitesi'nin resmi politikasını yansıtmaması söz konusu değildir.

Özgün başlık: Senin Sağlığın, Senin Kararın!
[Your Health, Your Say! (İngilizcesi)]

Avrupa Konseyi ve Çocuk Hakları Komitesi tarafından yazılan ve onların izniyle kullanılan metin. Bu belge, Avrupa Konseyi ve Çocuk Hakları Komitesi ile yapılan anlaşma uyarınca yayınlanmıştır; ancak burada tek sorumlu çevirmen(ler) / yayıncı(lar)dır.

BU BROŞÜRÜ ÇOCUKLARLA BİRLİKTE KULLANAN YETİŞKİNLER İÇİN

Bu notlar, broşürü, çocukların bireysel sağlık kararlarına katılımını görüşmek için çocuklarla birlikte kullanmak isteyebilecek yetişkinlere – ebeveynler, eğitimciler, sosyal hizmet uzmanları ve sağlık çalışanları gibi – yöneliktir.

Broşür, çocuklar fiilen bir sağlık sorunu yaşıyor olsun ya da olmasın, doktora veya hastaneye gitmeden önce ya da gittikten sonra veya her zaman konuya dair genel bilgi edinmek için kullanılabilir.

Çocuklarla bu konuda tek tek veya grup halinde ilişki kurmak isteyebilirsiniz. Broşür 9 ila 15 yaş arası çocuklar için yazılmıştır ancak daha büyük ergenler de broşürü ilgi çekici bulabilir.

Eğer, bu broşürü çocukların erişebileceği şekilde sergileyebileceğiniz bir ortamda çalışıyorsanız, çocukları eve bir kopyasını götürmeye ve daha sonra sizinle veya güvenilir başka yetişkinlerle ilişki kurmaya teşvik edebilirsiniz.

Bu broşür, Avrupa Konseyi'nin, çocukların kendi sağlıklarına dair karar alma süreçlerine nasıl dahil edilecekleri konusunda öncelikle sağlık çalışanlarına yönelik bilgi ve tavsiye verme amacıyla 2024 yılında yayınladığı **Çocukların Kendi Sağlıklarıyla İlgili Kararlara Katılmasına İlişkin Rehber**'in bir özetidir.

Rehber, teorik ve yasal bağlamın sunulmasıyla başlar ve karar alma sürecinin önemli bileşenlerinin açıklanmasıyla devam eder. Rehber, sağlık çalışanlarının, çocukları, aileleri ve diğer çalışanları destekleyerek, çocuğun katılımını uygulamaya koyma konusunda oynadıkları rolü anlamalarına yardımcı olur. Rehberde onam, rıza ve üstün

yarar gibi önemli kavramların yanı sıra karar alma sürecine katılımın bazen daha zor olarak görülebildiği sıradan sağlık durumları da ele alınmaktadır. Rehberde iyi uygulama örnekleri ve bunlara yönelik linkler verilmektedir.

ÖNEMLİ MESAJLAR

Aşağıda bu belgenin en önemli noktaları yer almaktadır. Çocuklarla yapacağınız görüşmelerde, tüm önemli mesajları ele alabilir veya çocuğun durumunu göz önünde bulundurarak en önemli veya duruma daha ilgili mesajlara odaklanabilirsiniz.

Dinlenme hakkın

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. maddesi uyarınca, çocuklar, yaşamlarını etkileyen tüm konularda verilen kararlara katılma ve bunları etkileme hakkına sahiptir. Buna sağlıkları da dahildir. Bu sayede çocukların üstün yararının her zaman göz önünde bulundurulması ve mümkün olan en iyi sağlık hizmetini almaları sağlanmış olur.

Bilgi önemlidir

Çocuklar, sağlıklarıyla ilgili bilgi alma hakkına sahiptir ve bu bilginin anlayabilecekleri şekilde verilmesi gerekir. Bilgi temelli bir karar almaları için verilen bilginin doğru ve yeterli olması gereklidir.

Açık ve güvenilir iletişim

Çocuklar, yetişkinlerle etkileşim halindeyken görüşlerini oluşturabilmek ve kendilerini güvende hissetmek için destek alma hakkına sahiptir. Çocuklar aynı zamanda mahremiyet ve gizlilik hakkına sahiptir ve bu da kendilerine ait sağlık bilgilerinin, üstün yararları için gerekli olmadığı sürece, hiç kimseye paylaşılmaması gerektiği anlamına gelir.

Ebeveynlerin rolü

Çocuklar, sağlık hizmeti alırken ebeveynlerini yanlarında bulundurma hakkına sahiptir ve karar alırken onların desteğine ihtiyaç duyarlar. Birçok durumda, yapılacak müdahale için resmi olarak izin verenler ebeveynlerdir.

Çocuklar, sağlık hizmeti hakkında görüşmeyi veya sağlık hizmetine erişmeyi yanlarında ebeveynleri olmadan da isteyebilirler.

Görüşünü bildirme

Çocuklar kendilerini ifade etme hakkına sahiptir ve yaşlarına bakılmaksızın bu konuda özendirilmeli ve desteklenmelidirler. Beden dili gibi sözel olmayan ifadeler de dikkate alınmalıdır. Bu, onam kurallarından bağımsız olarak, tüm vakalarda geçerlidir.

Karar verme

Çocukların görüşleri, gelişen kapasiteleri doğrultusunda dikkate alınmalıdır. Nihai karar çocuğun istediği karar olmadığında bu kararın alınma nedenleri çocuğa açıklanmalıdır.

Anlaşmazlıklar

Çocuk, ebeveynler ya da sağlık çalışanları arasında farklı görüşler ve anlaşmazlıklar olabilir. Bu tür durumlar çoğu zaman daha ayrıntılı tartışarak çözülebilir. Ancak, neyin çocuğun üstün yararına olduğu konusunda karar vermek üzere dışarıdan bir kişi ya da kuruma başvurulmasını gerektiren ihtilaflar da söz konusu olabilir.

İleri aşamalar

Bu bölümde, özellikle ilgili yasal metinler hakkında ek bilgiler yer almaktadır. Bölümde aynı zamanda ulusal mevzuat ve politikaların geliştirilmesi ve gözden geçirilmesine çocukların dahil edilebileceğinden de bahsedilmektedir.

ULUSAL BAĞLAM

Rehberin konusu ulusal mevzuat ve yönetmelikler tarafından düzenlenmiştir. Sorulara yanıt verebilmek için ülkenizdeki sağlık hizmeti sistemleri, hasta hakları ve çocuk haklarıyla ilgili yasal çerçeve hakkında araştırma yapmanız gerekebilir.

Ülkemde çocuk haklarına ilişkin bir yasa var mı? Bu yasada katılımdan söz ediliyor mu?

Ülkemde sağlık hizmetleri ve hasta haklarına ilişkin bir yasa var mı? Eğer var ise çocuklar ve çocukların kararlara katılımıyla ilgili hükümler nelerdir? Örneğin, bilgilendirilme hakkı, görüş sahibi olma ve bu görüşün dikkate alınması hakkı?

Çocukların tıbbi müdahale için 18. yaş günlerinden daha önce resmi olarak onam verebilecekleri bir yaş var mıdır? Eğer var ise, hangi kriterler geçerlidir (yaş veya olgunluk veya diğer)?

Sağlıkla ilgili karar almada çocukların katılımına dair başka yasalar, düzenlemeler ya da kılavuzlar var mıdır?

Anlaşmazlık ya da ihtilaf durumlarında, örneğin çocuk/ebeveynler veya bakım sağlayan kişiler/sağlık çalışanları hemfikir olmadığı zaman uygulanabilecek yönergeler var mıdır? Bu yönergeler nele yer vermektedir?

A series of horizontal dotted lines for writing, enclosed in a dotted border.